N°. 44. Donderdag 28 October 1915. 15de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST":
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Pensioenen van Koloniale landsdienaren.

Waar in den laatsten tijd de pensioenen van de Koloniale landsdienaren en hunne weduwen en weezen zoo veler aandacht trekken en worden besproken, komt het ons niet ondienstig voor, uit de „Aanteekeningen naar aanleiding van het Indisch ontwerp van de begrooting in Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1916", uitgegeven door de Vereeniging „Moederland en Koloniën", over te nemen wat de heer R. Zuijderhoff, lid der Algemeene Rekenkamer en Onder-Voorzitter van de Vereeniging „Oost en West", daarover heeft medegedeeld in zijne beschouwingen van de afdeeling „Financiën" dier begrooting:

„Voor pensioenen aan gewezen Indische landsdienaren is uitgetrokken ongeveer *f* 17 millioen, welke som uitsluitend strekt om aan de gepensionneerden het hun over 1916 toekomende uit te betalen.

Het eenige middel, dat tegenover deze uitgaaf staat, t.w. „kortingen ten behoeve van de (Europeesche) burgerlijke pensioenen", wordt geraamd slechts *f* 0.67 millioen op te brengen.

Hieruit blijkt:

1°. dat de uitgaven wegens pensioenen aan gewezen Indische landsdienaren komen ten laste van de jaren, waarin de pensioenen worden uitbetaald en niet ten laste van de jaren, waarin de diensten, waardoor het recht op pensioen is ontstaan, aan den lande zijn bewezen;

2°. dat slechts één categorie van landsdienaren, t.w. de Europeesche ambtenaren behoorende tot den burgerlijken dienst, iets (n.l. 2 pct. van de bezoldigingen) ten behoeve van de pensioenen bijdraagt.

De pensioenen van de Indische landsdienaren vormen een deel van de belooning, welke dezen voor hunne diensten ontvangen. Op grond van het beginsel ,dat elk jaar zijn eigen lasten dient te dragen, behooren dus de uitgaven wegens die pensioenen te komen ten laste van de jaren, waarin de diensten aan den Lande zijn bewezen. Dienovereenkomstig wordt gehandeld bij het opmaken van de bedrijfsrekeningen van de Gouvernementsbedrijven (aan de debetzijden van die rekeningen staan n.l. posten, welke de bijdragen vertegenwoordigen van de bedrijven in den toekomstigen pensioenlast van de ambtenaren en wel berekend naar den maatstaf van 12 pct. over de jaarlijksche bezoldigingen van de Europeesche ambtenaren en van 14 pct. over die van de inlandsche ambtenaren). De Indische begrootingen daarentegen brengen, gelijk reeds is vermeld, de uitgaven wegens pensioenen ten laste van de jaren, waarin de pensioenen worden uitbetaald. Het is duidelijk, dat hierdoor de begrootingen in den aanvang te weinig en later te zwaar belast worden.

Aan pensioenen werd uitbetaald in:

1870	ongeveer	*f* 3.1	millioen
1880	„	5.4	„
1890	„	8.3	„
1900	„	11.1	„
1910	„	14.5	„
(1916 . . . . . raming	„	17	„)

Deze bedragen zijn samengesteld als volgt:

Soort der pensioenen	Jaren					
	1870	1880	1890	1900	1910	1916
Europeesche burgerlijke pensioenen	0,95	1,55	2.30	3,00	4.12	4,96
Inlandsche „ „	0,23	0,50	0,55	0,62	0,88	1,13
Militaire pensioenen	1,92	3,35	5.45	7,48	9,50	10,86
	3,1	5,4	8.3	11,1	14,5	16.95

Uit deze cijfers blijkt, hoe aanzienlijk de stijging van de jaarlijksche pensioensuitgaven is geweest. Eene verdere belangrijke stijging is nog te verwachten en zulks afgescheiden van verdere toeneming van het aantal landsdienaren en eventueele verdere verbetering van de pensioensvooruitzichten, m.a.w. indien het aantal landsdienaren verder op dezelfde sterkte bleef en geen verdere verbetering in de pensioensvooruitzichten kwam, dan nog zou het bedrag, dat thans aan pensioenen per jaar verschuldigd is, belangrijk stijgen. Wat betreft de Europeesche burgerlijke pensioenen, blijkt zulks voldoende uit de aanzienlijke stijging in de laatste jaren van de kortingen ten behoeve van die pensioenen als een gevolg van toeneming van het aantal ambtenaren en verhooging hunner bezoldigingen (in de verhouding van pensioen tot bezoldiging en van korting tot bezoldiging kwam geen wijziging).

Aan bijdragen werd ontvangen in:

1870		*f* 225.000
1880		„ 325.000
1890		„ 322.000
1900		„ 356.000
1910		„ 519.000
(1916	raming	„ 670.000)

Daar de bijdrage 2 pct. van de bezoldiging bedraagt, werd in 1900 ongeveer *f* 17.8 millioen uitbetaald aan bezoldiging van Europeesche burgerlijke ambtenaren, en wordt geraamd, dat in 1916 daaraan *f* 33.5 millioen zal worden uitgegeven. Het is duidelijk, dat de invloed van deze stijging op die der Europeesche burgerlijke pensioenen nog lang niet heeft uitgewerkt. Daar in de laatste jaren ook het aantal inlandsche ambtenaren zeer is toegenomen en hunne pensioensvooruitzichten zijn verbeterd, zou in het gedachte geval ook de som, welke aan inlandsche burgerlijke pensioenen per jaar wordt uitbetaald, nog aanzienlijk stijgen. Daarentegen kan worden aangenomen, dat het bedrag, dat thans aan militaire pensioenen wordt besteed, niet meer ver van het maximum bedrag zou verwijderd zijn.

Bij het houden van beschouwingen over de Indische financiën over een afgeloopen tijdvak dient feitelijk bekend te zijn, welk kapitaal een eventueel pensioenfonds voor alle Indische landsdienaren aan het begin en aan het einde van dat tijdvak zou moeten hebben bezeten. Dat kapitaal is in het wezen der zaak een schuld van Nederlandsch-Indië en behoort mitsdien te worden geteld bij het kapitaal, dat door het Indische Gouvernement op hetzelfde oogenblik uit anderen hoofde verschuldigd is.

Voorts zou voor de beoordeeling van een voorgestelde begrooting voor een zeker jaar bekend moeten zijn:

1°. welk kapitaal het bedoelde fonds bij den aanvang van dat jaar zou moeten bezitten;

2°. hoeveel in dat jaar aan dat fonds op grond van de in dat jaar te verrichten diensten voor de pensioenen zou moeten worden bijgedragen.

De rente van het kapitaal sub 1, vermeerderd met de bijdrage sub 2, vertegenwoordigt het bedrag, dat feitelijk voor de pensioenen ten laste van de bedoelde begrooting zou moeten worden gebracht. Naargelang dit bedrag meer dan wel minder zou beloopen dan de som, welke voor de uitbetaling van pensioenen is uitgetrokken, zou het verschil bij het bedrag der gewone uitgaven moeten worden gevoegd of afgetrokken.

Voor het houden van financieele beschouwingen is het derhalve niet strikt noodig, dat een pensioenfonds wordt ingesteld. Daartoe is het voldoende, dat het op papier bestaat. Nagegaan dient echter te worden, of er geen andere reden is, waarom de instelling van een zoodanig fonds wenschelijk geacht kan worden.

Toen indertijd in Indië de vrees voor den B. V. (buitenlandsche vijand) ontstond, begonnen vele landsdienaren zich ook beangst te maken voor hunne pensioenen. In gezelschappen vormden die angst en de middelen tot hare wegneming een onderwerp van gesprek. Tot een daad kwam het niet, behalve dat naar het heette een enkel ambtenaar zijn pensioenen bij een Amerikaansche Maatschappij tegen oorlogsrisico verzekerd had. Langzamerhand verflauwde die angst, om na het uitbreken van den Europeeschen oorlog weer op te komen. In Juni j.l. verscheen in de dagbladen hier te lande een oproep aan Indische ambtenaren (actief dienende en gepensionneerde) en weduwen, om zich te vereenigen ter bezwering van een hun dreigend gevaar. Aan dien oproep had de Bond van Indische ambtenaren zijn ontstaan te danken, welke bond zich voorstelt in samenwerking met „Bendor" (een bond van gepensionneerde officieren van leger en vloot en hunne weduwen) alles in het werk te stellen tot het zooveel mogelijk wegnemen van die angst.

Omtrent de reden van die vrees komt in den oproep het volgende voor:

„De pensioenen der landsdienaren in Nederland zijn „geregeld bij de wet en maken daardoor een deel uit van „de verplichtingen van den Nederlandschen staat, welke „verplichtingen bij annexatie plegen te worden erkend. „De pensioenen der koloniale landsdienaren, hunner we-„duwen en weezen, daarentegen, zijn geregeld bij Kon. „besluit, terwijl zij worden betaald uit de Indische finan-„ciën, die gescheiden zijn van de financiën hier te lande, „waarom daaruit, volgens veler meening, geen verplich-„tingen voor den Nederlandschen staat voortvloeien."

Allereerst dient te worden opgemerkt, dat de pensioenen van de weduwen en weezen der Indische landsdienaren niet betaald worden uit de Indische financiën, doch uit die van de weduwen en weezenfondsen, instellingen met rechtspersoonlijkheid en een eigen vermogen. Doch ook voor de pensioenen van de landsdienaren zelve is de aangegeven reden voor de vrees naar het voorkomt ongegrond. Dat de pensioenen der landsdienaren in Ne-

derland bij de wet zijn geregeld en die der koloniale landsdienaren bij Kon. besluit schept ten deze geen verschil, daar volgens ons staatsrecht voor beide categorieën van landsdienaren de pensioenen wettelijk geregeld zijn. Neemt men dus gelijk in den oproep aan, dat bij annexatie de wettelijke verplichtingen tegenover derden steeds zullen worden erkend, dan behoeven de Indische landsdienaren zich voor hunne pensioenen evenmin beangst te maken als de Nederlandsche.

Wat de Indische landsdienaren echter vreezen is, dat zij met het oog op de mogelijkheid ,dat niet alle mogendheden bij annexatie de wettelijke verplichtingen tegenover derden zullen erkennen, wat betreft het pensioen een risico loopen dat voor hunne Nederlandsche collega's niet bestaat. Daar deze vrees, althans op den duur, een nadeeligen invloed kan uitoefenen op de verkrijging van het voor den Indischen dienst benoodigde personeel en deze niet door redeneering kan worden weggenomen, zal de Regeering verstandig doen hem tijdig door een daad te doen verdwijnen. Het eenige middel daartoe, dat practisch uitvoerbaar is, acht ik de oprichting van een pensioenfonds met een eigen vermogen. Behalve dat daardoor de bedoelde vrees voor goed zou verdwijnen, zou er van de Indische financiën een zuiverder beeld gevormd kunnen worden. Wel is te voren gezegd, dat het daartoe voldoende is, dat het fonds op papier bestaat, doch gevreesd wordt, dat indien niet een zoodanig fonds wordt opgericht, er in de practijk van berekeningen weinig zal komen.

Het kapitaal, dat door Indië aan het fonds zou moeten worden verstrekt, is zeer groot. Vaak is beweerd, dat alleen reeds daardoor van de oprichting zou moeten worden afgezien.

Inderdaad zou zulks het geval zijn, indien Indië voor dat doel met eene groote leening aan de markt zou moeten komen. Dit is echter niet noodig, daar Indië de geheele schuld aan het fonds met obligaties zou kunnen betalen. Daar het natuurlijk niet gewenscht zou zijn, dat het geheele vermogen van het fonds in Indische obligaties belegd is, zou aan het fonds het recht gegeven moeten worden een groot gedeelte dier obligaties langzamerhand te verkoopen. Door het stellen van limitekoersen zou het Gouvernement voorts kunnen voorkomen, dat de koersen der obligaties door die verkoopen merkbaar daalden. Intusschen komt het volstrekt niet noodig voor, dat het fonds al dadelijk bij zijne oprichting over het geheele benoodigde vermogen beschikt. Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd. Zelfs zou desnoods begonnen kunnen worden met aan het fonds geregeld te betalen hetgeen in elk jaar de rente van het kapitaal, vermeerderd met de wiskundig berekende bijdragen, meer bedraagt dan de uitbetaalde pensioenen. De schuld aan het fonds zou alsdan niet met elk jaar stijgen. Over de wijze van de afbetaling van de hoofdschuld zou men dan niet dadelijk eene beslissing behoeven te nemen. Die afbetaling zou desnoods over een betrekkelijk groot aantal jaren verdeeld kunnen worden. De toestand van het fonds zou dan wel niet in eens gezond zijn. Er zou echter een begin gemaakt zijn en daarmede zou reeds veel bereikt zijn.

Zou de Regeering in beginsel tot den maatregel willen besluiten, dan zou n.h.v. met de oprichting van het fonds niet gewacht moeten worden totdat alle wiskundige berekeningen gemaakt zijn, omdat daarmede zooveel tijd gemoeid is. Voorloopig is het voldoende, dat bekend is hoeveel ongeveer de jaarlijksche uitkeering aan het fonds zal moeten bedragen. Naderhand kunnen toch altijd verrekeningen plaats hebben.

Ten slotte wordt opgemerkt, dat het aanbeveling verdient te overwegen of eene eventueele instelling van een pensioenfonds voor Indische landsdienaren niet gepaard zou kunnen gaan met eene verhooging van de korting voor pensioen, wat betreft de Europeesche burgerlijke ambtenaren en met eene invoering van eene zoodanige korting, wat betreft de overige landsdienaren. Zooals reeds is medegedeeld, dragen de militairen en de inlandsche burgerlijke ambtenaren niets bij voor hunne pensioenen, en wordt van de bezoldigingen van de Europeesche burgerlijke ambtenaren voor dat doel slechts 2 pct. ingehouden, terwijl de Gouvernementsbedrijven als bijdragen in den toekomstigen pensioenlast van hunne ambtenaren in hunne bedrijfsrekeningen opbrengen 12 pct. over de jaarlijksche bezoldigingen van de Europeesche ambtenaren en 14 pct. over die van de inlandsche. Het percentage zou eventueel voor hoogere bezoldigingen hooger gesteld kunnen worden dan voor lagere.

Hulp van non-combattanten in geval van oorlog.

De Commissie, welke zich met de bovenbedoelde aangelegenheid belast, zond ons het navolgende bericht:

„Onder tal van ingekomen persoonlijke opgaven voor hulp aan de Regeering van non-combattanten in tijden van gevaar, verzocht bij den oproep dd. 22 Sept. j.l. door 4 oud-O.-Ind. Ambt., komen voor die van het Bestuur van den A. N. W. B. Touristenbond voor Nederland en van de Christelijke Vereeniging „Liefdadigheid" te Hattem."

„Het Bondsbestuur van eerstgenoemde vereeniging stelt, in geval van oorlog, ter beschikking: zijne bureaux en de werkkrachten zijner bestuursleden, hoofden van takken van dienst, en het op die bureaux werkzame personeel. Van de tweede vereeniging hebben alle leden, 24 in getal, hunne medewerking voor vervaardiging van kleedingstukken toegezegd."

Een Herinnering.

In „Het Vaderland" van 20 dezer herinnert de heer C. de Vries aan een voordrachtavond in het Indisch Genootschap op 16 Januari 1906, waar, onder voorzitterschap van wijlen den heer N. G. Pierson, de heer J. van Vollenhoven, toen professeur à l'école coloniale te Parijs (thans, zooals onze lezers uit onze rubriek „Van Vreemde Koloniën" weten, als officier in 't Fransche leger gewond) een lezing hield over Madagascar. Wij laten hier den schrijver aan het woord:

„Het was een rede, waarvan het aanhooren behoort tot een der meest weldadige genoegens.

En wie moest na deze rede het eerst het woord bekomen, tot het vragen van enkele inlichtingen? Ja, wie anders dan mr. C. Th. van Deventer. Maar ook hij, zoo gevoelig voor harmonie, voor schoonheid van vorm en inhoud, kon daartoe niet overgaan dan na woorden van dank en erkenning. Gebruik makende van des presidents mededeeling, dat de heer Van Vollenhoven de Nederlandsche taal volkomen verstaat, sprak hij in het Hollandsch: „Ik wil daarmede niet „beginnen zonder vooraf een woord van hulde gesproken „te hebben in de eerste plaats tot den inleider, die ons he„denavond zoo boeiend en omstandig allerlei hoogst belang„wekkende zaken betreffende de Fransche koloniale politiek „verteld heeft, maar ook in het bijzonder hulde te hebben „gebracht aan de nobele natie, waartoe de geachte spreker, „niettegenstaande zijn Hollandschen naam en afstamming, „behoort. Inderdaad, hetgeen wij van hem vernomen heb„ben, is voor ons in vele opzichten een schitterend voorbeeld „geweest hoe, wanneer men zichzelf vergeet als natie en in „de eerste plaats denkt aan de belangen, die men als kolo„niale mogendheid moet voorstaan, namelijk de belangen „van de ingezetenen der kolonie zelve — hoe men dan — „bezield door energie en nobelen geest, het in korten tijd „ver kan brengen."

En — het is typeerend voor de stemming, waarin de spreker zijn hoorders had gebracht — er klonk terstond, en zeer ongewoon op die plaats, een langdurig en krachtig applaus. Zij hadden behoefte het den spreker toe te roepen: wij zijn het allen eens met Van Deventer's hulde en dank!"

Semarangsche Brieven.

VIII.

De nieuwe stroomingen, die zich in het maatschappelijk leven van den Javaan openbaren, gevolg van de algemeene ontwaking van het Oosten, waarin ook Ned.-Indië ten slotte moest deelen, eischen van de verantwoordelijke bestuursmannen een bijzonder groote mate van staatsmanskunst. Is het in landen, die een ontwikkeling van vele eeuwen achter den rug hebben, waar regeeren allengs heeft plaats gemaakt voor besturen, een zaak van voorzichtig beleid, en wordt er een helder inzicht geëischt om den ontwikkelingsgang op staatkundig en economisch gebied te leiden, hoeveel te zwaarder zal die taak vallen in onze koloniën met hare in vele opzichten zoo heterogene bevolkingsgroepen. Het valt niet zoo moeielijk om voor de Westersche cultuurstaten de lijn aan te geven, waarin de komende toestanden zich zullen ontwikkelen. De opkomst van de steden en van den burgerstand, die een inperking van de rechten van den adel ten gevolge had, wees van zelve op de toekomstige volkomen gelijkstelling van alle staatsburgers, die eerst na hevige worstelingen en beroeringen, en dan nog niet eens overal, in haar vollen omvang is bereikt. De grootindustrie die, geholpen door de machine, de kapitaalvorming op een enorme wijze heeft doen toenemen, bracht noodzakelijk de vraag van de redelijke verdeeling van dat kapitaal naar voren. Of de oplossing van dit probleem wederom gekocht zal worden met stroomen van bloed, het is helaas, de geschiedenis leert dat, niet onwaarschijnlijk. Aan de regeeringen de taak om door wijze maatregelen de hevigheid van die botsing van belangen te temperen. In ieder geval, men weet in welke richting de evolutie der Westersche volken plaats heeft. In groote trekken is ook die evolutie voor de Oostersche volken aan te geven. Voor de Grieken strekt zich de wereldzee uit tot aan de kusten van Klein-Azië, bij de Romeinen treedt de Middellandsche zee daarvoor in de plaats. Nog later groepeeren de belangen zich om den Atlantischen Oceaan, en in de komende tijden richt zich de aandacht op den Grooten Oceaan.

Japan zal daar, door zijn ligging tegenover China, op dezelfde wijze komen te staan als Engeland tegenover het vaste land. De staatkundige beteekenis van alle landen, welke dien Grooten Oceaan omringen, zal in de naaste toekomst steeds grooter worden; wij zien dit nu reeds aan landen als Chili, dat steeds grooter havens aanlegt en snel in ontwikkeling toeneemt. Te eerder zal dit het geval zijn bij landen, die, zooals Ned.-Indië, over een zeer grooten rijkdom aan natuurlijke hulpmiddelen beschikken.

De vraag, of Ned.-Indië een sterke vloot zal moeten bezitten, zal dan ook weldra als een vanzelfsprekendheid niet meer bestaan. Ieder verzet daartegen staat gelijk met het loslaten van Indië, met het aanbieden van deze rijke landen aan wie er het eerst de hand naar durft uitstrekken. Ik bewonder in dit verband den staatsmansblik van een van Heutsz, die de buitenbezittingen, tot voor kort bezittingen in naam, tot werkelijke bezittingen heeft gemaakt. Waar het te voorzien is, dat Ned.-Indië niet buiten den strijd zal blijven, die om den Grooten Oceaan zal gestreden worden, was het zaak om de grenspalen van ons bezit duidelijk aan te geven. Geen inperking dus van onze taak, als koloniale mogendheid, maar uitbreiding. Nog altijd beschikt Nederland over de middelen en over genoeg energie om een beteekenisvolle plaats onder de andere mogendheden in te nemen. Wie in het gedrang komt, zette zijn ellebogen uit; dat is een redelijke eisch van zelfbehoud. Het lijdt bij mij dan ook geen twijfel, of een sterke Indische vloot zal gevolgd moeten worden door een flinke maritieme basis aan den kant der Moluksche eilanden.

Van uitnemend belang is bij al deze dingen: hoe zal de verhouding zijn van Nederland tot de bewoners van dezen archipel? Reeds nu begint die verhouding zich aanmerkelijk te wijzigen. De tijden van heerschers en overheerschers beginnen langzamerhand tot het verleden te behooren. Nederland zal met alle gepaste middelen de inlandsche bevolking naast zich zien te verkrijgen, niet tegenover zich. Dit wordt ook over het algemeen door het meer ontwikkelde deel der inlandsche bevolking duidelijk ingezien, en de door de Regeering in deze richting genomen maatregelen worden er ten zeerste gewaardeerd. Maar bij den sterken drang om zich op te heffen kan het ons niet verwonderen, dat de vooruitgang naar sommiger meening te langzaam gaat. Dit wekt natuurlijk zekere ontevredenheid, die op zichzelf, wanneer zij een stuwkracht in de goede richting vertegenwoordigt, nog niet laakbaar is. Geheel anders wordt de zaak, wanneer de ernstige bedoelingen van de Regeering in twijfel worden getrokken, wanneer wantrouwen in haar eerlijkheid en oprechtheid zich openlijk gaat uitspreken met den kennelijken opzet om door het verspreiden van dat

wantrouwen een geest van ontevredenheid aan te kweeken, die noodzakelijk moet leiden tot verzet. Dat moet tot elken prijs worden voorkomen. Maar zoo ergens, dan is hier een groote, een zéér groote omzichtigheid geboden, opdat men van ontevredenen geen martelaars make, waardoor het kwaad niet gestuit, maar verergerd wordt.

Bij Staatsblad van 1914 No. 205, art. 63b, werd bepaald:

„Hij, die door woorden, of door teekens, of vertooningen, of op andere wijze gevoelens van vijandschap, haat, of minachting tusschen verschillende groepen van Nederlandsche onderdanen of van ingezetenen van Nederlandsch-Indië opwekt of bevordert, wordt gestraft met gevangenisstraf van 6 dagen tot 5 jaar.

Poging tot dit misdrijf is strafbaar."

Dit artikel heeft door het proces tegen Mas Marco, redacteur van de Goentoer Bergerak, vroeger de Doenia Bergerak [1]) een zekere beruchtheid verkregen. De feiten zullen u bekend zijn. Mas Marco, een inlandsch journalist van zeer beperkte ontwikkeling, behoort ongetwijfeld tot hen, voor wie de veranderingen in een veel te langzaam tempo plaats hebben. Blijkbaar zweven hem allerlei toekomstbeelden voor oogen, waarvan de verwezenlijking voor Indië vooralsnog niet raadzaam kan worden geacht. Wanneer wij lezen van „een gordel van smaragd, die voorshands nog een bezitting is van het rijk der Nederlanden", dan is de tendenz daarvan niet twijfelachtig. „Een gezonde ontwikkeling van het land" kan, volgens dezen jeugdigen volksleider, „niet verwacht worden, zoolang de huidige koloniale verhoudingen worden gehandhaafd. De antithese is en kan niets anders zijn dan de overheerscher aan den éénen kant, en daartegenover de overheerschte." [2]) Wanneer ik uit datzelfde artikel nog ééne phrase aanhaal, n.l.: „de Javaan wil zich zelf leiden. Wie een andere meening is toegedaan, verklaren wij tot onzen tegenstander, met wien wij à la mort wenschen te vechten," dan geloof ik, dat ik den verderen inhoud voldoende heb gekarakteriseerd.

Voor een viertal van dergelijke artikelen was Marco voor den rechter gedaagd en hoorde hij een tweejarige gevangenisstraf tegen zich eischen. Juist het heftigste artikel, waaraan de bovenstaande zinsneden zijn ontleend, gaf, om redenen van juridischen aard, geen aanleiding tot veroordeeling. Voor de andere werd een vonnis van negen maanden gevangenisstraf uitgesproken. Inderdaad een zware straf, die heel wat pennen in beweging heeft gebracht, en te Semarang aanleiding gaf tot het beleggen van een volksvergadering [3]), uitgeschreven door de vereeniging Insulinde, de vroegere Indische Partij, waar de socialisten Sneevliet en Westerveld een prachtige gelegenheid in zagen om hun partij aan te prijzen met de zware beweringen, de dikke woorden en handige redenaars manoeuvres, die wij ons nog zoo goed herinneren uit de eerste jaren van de partij van Domela Niewenhuys. Ook „de Locomotief", die, zoo ze al niet achteruit rijdt, tegenwoordig vrijwel op een dood-spoor is geloopen, trachtte er een voordeeltje uit te behalen door nu ook een vervolging te eischen tegen één der redacteuren van het „N. v. d. D. voor N.-I.", die zich over de karaktereigenschappen van den inlander in het algemeen zeer ongunstig had uitgelaten. Dit kleine gekibbel ter zijde latende, mag toch in allen ernst de vraag worden overwogen of de Regeering in deze op den goeden weg is. Laat ons de zaak eens rustig bekijken. Reeds geruimen tijd heeft de Regeering het standpunt verlaten, dat zij, en zij alleen weet wat goed is voor een bevolking van zoovele miljoenen. Het voorstel van Minister Pleyte tot instelling van een Kolonialen Raad is daarvan een bewijs.

Wanneer steeds meer uitbreiding wordt gegeven aan het onderwijs in zijn velerlei vertakkingen, wanneer men officieren, artsen en juristen ook uit de Inlanders kweekt, dan ligt daarin de stilzwijgende erkenning, dat men het Javaansche volk op een intellectueel hooger peil schat dan een dertig jaar geleden. Zulk een volk heeft recht op medezeggingschap omtrent de wijze, waarop het bestuurd wordt, en de Regeering heeft dan ook blijkbaar die logische consequentie, naar sommiger oordeel wat al te schuchter, aanvaard. Maar zal er inderdaad sprake zijn van een goede samenwerking tusschen bestuurders en bestuurden, dan is daarvoor in de eerste plaats noodig, dat men aan de pers de grootst mogelijke mate van vrijheid toelaat. Iedere wet, ieder Koninklijk besluit, iedere ordonnantie of bepaling, die de pers aan banden tracht te leggen, is een wapen, dat zich ten slotte keert tegen dengeen, die het aanwendt. Dat is voldoende door de ondervinding aangetoond. Wie de veiligheidsklep van een stoomketel te veel verzwaart, loopt gevaar, dat de ketel springt.

Het bovenaangehaalde Kon. Besl. is zeer rekbaar en zal, naar ik ernstig vrees, een reeks van vervolgingen na zich sleepen, die men niet voorzien of gewild heeft. Terwijl ik dezen brief schrijf, lees ik in „de Locomotief" van 22 Juli het volgende bericht:

„Zaaien van haat.

Naar wij vernemen heeft de Gouverneur-Generaal aan den procureur-generaal de vervolging gelast van Mr. van Haastert, den hoofdredacteur van het N. v. d. D., wegens diens scheldartikel op de inlanders, door ons gesignaleerd.

De inlandsche maatschappij, voor zoover die zich al op de hoogte houdt van wat er om en over de inlanders wordt gezegd en geschreven, zal dit met voldoening hebben vernomen en constateeren, dat bij den Gouverneur-Generaal het woord „adil" geen leege klank is.

De inlandsche pers geeft nog steeds in heftige bewoordingen uiting aan de algemeen gevoelde verontwaardiging over de wijze, waarop de inlander door bladen, als het bovengenoemde, wordt beleedigd en ongemotiveerd gesmaad.

Een vervolging van de schuldigen zal zeker de gemoederen tot rust brengen."

De waarnemend hoofdredacteur van „de Locomitief" (ten slotte wordt zoowat alles in Indië „waargenomen") moge zich verheugen in een vervolging van zijn gevreesden concurrent, toch geloof ik niet, dat de mate zijner naïviteit zoo groot is, dat hij werkelijk zou meenen, dat hierdoor de gemoederen tot rust zouden komen. Het spreekt van zelf, de Regeering, die tegen Marco A heeft gezegd, moet tegen het „N. v. d. D." B zeggen. Dat is het begin. Maar waar is het einde? [4]) Men zal de eigenaardige financieele transacties tusschen Arabier en Inlander niet meer met juistheid mogen aangeven, men zal niet meer kunnen zeggen, waarom de voornaamste handelslichamen voor verantwoordelijke betrekkingen geen kleurlingen kiezen, men zal niet meer kunnen spreken van een drainage van het inlandsche kapitaal, er zullen geen militaire oefeningen meer mogen op touw gezet worden anders dan tegen een buitenlandschen vijand. Ook de pers heeft zekere grenzen te eerbiedigen, en waar die door artikelen als van Marco, met een zeer kennelijk revolutionnaire strekking, zijn overschreden, behoort de overheid hiertegen met gestrengheid op te treden. Er hebben der Regeering altijd middelen genoeg ten dienste gestaan om enkele oproerige elementen onschadelijk te maken. Maar een besluit, dat door zijn rekbaarheid, door zijn vage omschrijving van het misdrijf, aan de Regeering tegenover de pers en tegenover de geheele bevolking van Indië een als 't ware despotische macht toekent, is daardoor niet voldoende gemotiveerd. Het zal, ook voor hem, die met de beste bedoelingen is bezield, onmogelijk worden om door woord of geschrift aan anderen den spiegel der waarheid voor te houden.

SI PANTEK.

25 Juli 1915.

1) D.w.z.: de aarde schudt.

2) Doenia Bergerak, No. 43. Men vermoedt, dat de eigenlijke schrijver is Tjipto Mangoenkoesomo, de vroeger verbannene.

3) Een dergelijke werd kort daarna te Batavia van overheidswege verboden.

4) De Chineesche pers vraagt nu ook vervolging van den hoofdredacteur der „Locomotief", wegens het opnemen van voor chineezen beleedigende uitdrukkingen. Zie onze rubriek „Wat de chinees vertelt" in het vorige nummer. Red.-Comm.

Uit de O. I. Mail.

Gezondheidstoestand.

Volgens de jongste mailberichten neemt gelukkig de cholera te Batavia niet toe.

Aan het „Bat. Hbld." werd echter uit Salatiga geseind, dat typhus en pokken daar onrustbarend toenemen. Men vreest, dat de pest van Solô naar Salatiga zal overslaan en wil hier met spoed pestbarakken bouwen. Het uitbreken van de pest zou een fnuikenden invloed oefenen op de ontwikkeling van Salatiga en het toeristenverkeer. Niettemin is besloten de tentoonstelling en kermis in October te doen doorgaan.

In verband met de pestbestrijding trof ons het bericht in het „Soer. Hbld.", dat Dr. W. Gorgas, de gewezen chef van den geneeskundigen dienst te New-York, binnenkort een bezoek brengen zal aan Insulinde, teneinde een studie te maken van de pest-epidemie.

Dr. Gorgas is de man, zonder wiens degelijken gezondheidsdienst het Panama Kanaal nimmer ware voltooid, zooals ingenieur Goethals vaak heeft erkend. Reeds eerder had deze medicus Havana, dat tot 1898 een Spaansch broeinest van ziekten was, gemaakt tot een der gezondste tropensteden.

Gul Ned.-Indië.

Het Centraal Comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland, maakt hiermede bekend, dat sedert de vorige opgave alsnog ontvangen werden:

ƒ 1.519.78	12e	storting	Samarang.
„ 82.—	2e	„	Pamakassan.
„ 2.000.—	7e	„	Kotta Radja.
„ 10.000.—	10e	„	Batavia.
„ 116.25	11e	„	Nieuw Tersana.
„ 200.—	21	„	Solo.
„ 68.63	11e	„	Soemenep.
„ 49.75	7e	„	Poerworedjo.
„ 120.—	11e	„	Poerwakarta, waarvan ƒ 10.— opbrengst schietconcours te Moeara Tjiasem.
„ 52.50	12	„	Keboemen.
„ 271.85	11e	„	H.H. Administrateurs en Geemployeerden der Sf. Adiwerna, Balapoelang, Bandjaratma, Komanglen en Pangka.

De reeds eerder bekend gestelde bijdragen inbegrepen, werd totaal ƒ 731.350,07 ontvangen, waarvan ƒ 730.000 bereids telegrafisch naar Nederland geremitteerd.

Door het ter Oostkust van Sumatra opgericht comité tot het bijeenbrengen van gelden ten bate van noodlijdenden in Nederland (Delifonds) werd aan het Centraal Steun-Comité te Batavia medegedeeld, dat ter Oostkust in totaal werd bijeengebracht ƒ 222.623,37, waarvan reeds een bedrag van ƒ 220.000 werd overgemaakt aan het Koninklijk Nationaal Steun-Comité te 's-Gravenhage.

Met het door het Centraal Comité reeds geremitteerd bedrag van ƒ 730.000 en eenige kleinere bijdragen, die van uit Indie direct aan het Kon. Nat. Steuncomité werden gezonden, maakt dit in totaal ƒ1.015.000,— als bijdrage van Indië tot leniging van den nood in Nederland.

N.-I. Steuncomité „Curacao".

Het Centraal Comité te Batavia maakt hiermede bekend, dat sedert de vorige opgave alsnog ontvangen werden de navolgende bijdragen:

ƒ 7.50 van Kraksaän.
„ 39.— van Batavia.

Met inbegrip der reeds eerder bekend gestelde bijdragen werd totaal ƒ 58,552,63 ontvangen, waarvan ƒ 40.000.— bereids telegrafisch naar Nederland overgemaakt.

Het aftreden van den Gouverneur-Generaal.

Naar „De Javabode" vernam, heeft de heer Idenburg in een vriendelijk schrijven aan de Regeering in Nederland meegedeeld, dat hij gaarne tegen Januari of Februari zou willen aftreden.

Naar het oordeel van Z.E. maken de tegenwoordige omstandigheden het niet noodig, dat hij nog langer op zijn post blijft.

Van gezaghebbende zijde vernam hetzelfde blad, dat de heer H. Colijn, thans directeur van de Bataafsche Petroleum-Maatschappij, zeer veel kans heeft tot opvolger van den heer Idenburg te worden benoemd.

Verschillende omstandigheden doen ons niet meer twijfelen aan de juistheid van deze mededeeling.

Het „Bat. Handelsblad" schrijft:

Er zijn kenteekenen, die op dat voornemen wijzen. Immers, de heer Idenburg is van plan na zijn terugkeer in Nederland een werk te schrijven over den toestand van Indië tijdens den Europeeschen oorlog. Hiertoe heeft hij vele gegevens noodig. Naar wij vernemen, zijn de ambtenaren, die de bedoelde gegevens verstrekken moeten, aangezocht dit ten spoedigste te doen. Elders geeft dit blad te kennen, dat het liever een liberalen G.-G. zou wenschen.

Het „Bat. Nwsbl." teekent aan:

„Wij hebben alle reden om deze mededeelingen van de Javabode als juist te aanvaarden.

Indië zal zeker geluk gewenscht kunnen worden, wanneer een krachtige, energieke persoonlijkheid als de heer Colijn de teugels van het bewind hier aanvaardt."

Bond ter bevordering van het handelsonderwijs in Indië.

Te Medan is onder groote belangstelling opgericht een bond ter bevordering van het handelsonderwijs in Indië. De bond heeft ten doel om cursussen te houden in de handelsvakken en de deelnemers op te leiden voor examens, in denzelfden geest als de Nederlandsche vereeniging „Mercurius" dit beoogt.

In het hoofdbestuur werden gekozen de heeren Vetter, voorzitter; Vogel, secretaris, en Van der Bie, Wiebenga en De Beer, commissarissen. Dit hoofdbestuur zal tevens het bestuur van de afdeeling Medan uitmaken.

Suriname.

In ons nummer van 14 October spraken wij den wensch uit, dat op de in bewerking zijnde overzichtskaart van Suriname omtrent de Oostelijke en Westelijke grens niet als vaststaande zou worden voorgesteld, wat nog niet vaststaat. Weinig konden wij toen vermoeden, dat de kaart reeds afgedrukt was. Wij hebben nu het genoegen gehad daarvan inzage te mogen nemen en moeten verklaren, dat, voor zooveel de Westgrens betreft, onze verwachtingen overtroffen zijn. Aan den samensteller der kaart, maar in het bijzonder aan den Minister van Koloniën, een eeresaluut voor deze daad! Als de voortzetting van de Corantijn en dus als grens is n.l. aangenomen de Nieuwe Rivier, terwijl de Coeroeni als een zijrivier is voorgesteld, wat ze volgens de onderzoekingen van Barrington Brown ook inderdaad is. Zich houdende aan de haastige opname van Schomburgk hebben de Engelschen steeds de laatstgenoemde rivier als de grens voorgesteld.

Tot 1871 konden zij ook niet anders handelen. Ook van onzen kant werd vertrouwen gesteld in Schomburgk's opname van de rivier. Maar in genoemd jaar ontdekte Brown de New River en verklaarde, dat deze rivier de Corantijn was en de Coeroeni „only a branch". Blijkens de nieuwe kaart houdt onze regeering dus de opname van Brown voor de juiste. Deze opvatting zal moeten leiden tot een grensregeling, wanneer Europa tot rust zal zijn gekomen. Het standpunt van vorige regeeringen, dat er geen grenskwestie was, is dus gelukkig verlaten. Behoeft het gezegd, dat het „Koloniaal Weekblad", dat niet opgehouden heeft dit standpunt te bestrijden, zich hierover zeer verheugt?

Waar aan de Westgrens der kolonie het juiste standpunt is ingenomen, rijst de vraag waarom aan de Oostgrens anders is gehandeld. Daar toch is de Litani als de grens aangenomen, terwijl het alles behalve vaststaat, dat deze rivier en niet de Marowijne-kreek als de voortzetting is te beschouwen van de Marowijne, waarvan de Czaar van Rusland, bij zijn arbitrale beslissing, vooropzette, dat zij „à partir de sa source" de grens tusschen de beide koloniën vormt.

Op de mooi uitgevoerde kaart (Lith. J. Smulders en Co., den Haag) hopen we terug te komen.

* * *

„Suriname" van 10 September schrijft:

„in de Argosy lezen wij dat prof. Harrison op verzoek van den Gouverneur van Demerara een diagram van de artetische punten van Demarara heeft gemaakt.

Prof. Harrison liet dit diagram (grafische voorstelling) van het volgende Memorandum vergezeld gaan:

„„De tegenwoordige toestand mag zoo samengevat worden, dat het bewijs is verkregen van het vloeien van artesisch water op de oppervlakte zoowel op het bovenliggende bed van het koloniaal rotsgesteente, dat deze vloeiing een enorm reservoir, of serie van reservoirs voedt van drinkbaar water van hooge organische zuiverheid, zich uitstrekkende van Georgetown tot waarschijnlijk in de buurt van Paramaribo in Suriname en dat er alle reden is aan te nemen, dat deze voorraden onuitputtelijk in hoeveelheid zijn.""

„Suriname" vervolgt dan:

„Artestisch water van Georgetown tot nabij Paramaribo! En wat krijgen wij er van? Wanneer zullen wij er wat van krijgen? Ziet ons Bestuur geen kans schot in de zaak te brengen?

Paramaribo wacht er op; in den drogen tijd dorst men er. De districten wachten er op. Op de plantages wordt de gezondheidstoestand der immigranten ongunstig beïnvloed door het gebrek aan drinkwater voor een groot deel van het jaar, en het daaruit volgend gebruik van het sterk verontreinigde trenswater.

In Britsch Guiana worden op elke plantage, die het aanvraagt, voor hare rekening artesische putten geboord.

Welk een ideale toestand zou het zijn, als er een behoorlijke watervoorziening op de plantages hier kwam.

Maar dat kan alleen, als het Gouvernement de zaak ter hand neemt, ten behoeve der geheele kolonie!"

* * *

In hetzelfde blad nog de volgende berichten:

Huldiging-Heilbron.

„Op 8 October a.s. zal het vijftig jaar geleden zijn, dat de heer J. J. Heilbron, Inspecteur voor het Onderwijs alhier, de onderwijzersacte behaalde

Op dien datum ook zal de jubilaris zijn 68e jaar bereikt hebben en met ingang van dien datum zal hij uit den dienst treden, om na een werkzaam en nuttig leven het otium cum dignitate te gaan genieten.

In de onderwijzerswereld heeft men deze beide gebeurtenissen niet onopgemerkt willen laten voorbijgaan. Gelijk men weet, had zich uit het midden der onderwijzers een comité, bestaande uit de heeren G. A. Bergen, J. W. Lobato en E. A. J. Themen, gevormd, ten einde ter gelegenheid van zijn 50-jarig jubilé den heer Heilbron te huldigen.

Dit comité heeft zich vanmiddag om 12 uur begeven naar den a.s. jubilaris, ten einde hem uit te noodigen op den avond van 7 October a.s. in het gymnastieklokaal der Hendrik-school voor de huldebetooging aanwezig te zijn."

Reclame voor de kolonie.

„In het September No. van Dun's Review vonden wij een interessant artikel van de hand van den heer J. B. Percival, de onvermoeide kampioen voor Suriname's belangen. In dit artikel trekken voornamelijk twee punten onze aandacht.

Het eerste betreft de suiker-industrie. De heer Percival vestigt de aandacht op de goede tijden, die de suikerindustrie hier beleeft en wijst er op hoe 't hier betreurd wordt, dat de kolonie niet bij machte is zelf uitbreiding aan die industrie te geven. In enkele knappe zinswendingen wijst de schrijver tusschen de regels door de Amerikanen op het voordeel, kapitaal in de suikerindustrie alhier te steken.

Na nog veel belangrijks vestigt de schrijver ten slotte de aandacht op de mogelijkheid voor den Amerik. handel alhier. Maar dan moeten andere dan de gewone voorwaarden aangeboden worden.

Veel waardevolle handel — aldus schrijver — wordt verloren door de „cash with order" (geld op de bestelling) of „collect on delivery" (inning bij levering) eischen van vele Amerik. firma's."

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Japansche Boycot. De „Pembrita Betawi" schrijft, dat volgens de „Locomotief" de Chineesche Handelsvereeniging te Semarang een circulaire heeft opgemaakt tegen de anti-Japansche boycotbeweging, maar die nog niet heeft doen afgaan, op grond, dat de Chineesche handelaren dit zoo krachtige wapen der boycot nog in handen wilden houden. Reeds gedurende meer dan twee maanden werden geen Japansche lucifers en patent medicijnen te Semarang ingevoerd. Daarentegen constateert de „Pewarta Soerabaja", dat in de maand Juni jl. te Semarang meer Japansche lucifers werden ingevoerd dan in dezelfde maand van het vorige jaar.

De „Pembrita Betawi" herhaalt, dat bovengenoemde artikelen vervangen werden door goederen van Chineesch fabrikaat.

De „Kaoem Moeda", afgaande op een bericht in de „Palita", bericht, dat naar aanleiding van een klacht van den Japanschen consul, de Regeering een ambtenaar voor de Chineesche zaken heeft opgedragen een onderzoek te doen naar deze boycotbewegingen. De handelaren, die door hem gehoord werden, verklaarden niets van deze boycot als beweging af te weten en er ook niets mee te maken te willen hebben. Wel heeft ieder uit haat tegen Japan individueel geen goederen van Japansche afkomst willen koopen. De ambtenaar voor de Chineesche zaken moet toen geantwoord hebben, dat daartegen geen bezwaar was; hij prees hen zelfs voor hun vaderlandslievende gevoelens en kon zich zeer goed vereenigen met het doel van het Ay Hok Kwan-fonds

Pers-vervolging. Hetzelfde blad bespreekt het artikel van den heer K. Wybrands in het „Nieuws van den Dag v. N.-I.": „Het gezag bedreigd", en zulks naar aanleiding van de tegen dit blad op last der Regeering ingestelde vervolging. De heer Wybrands verklaarde, dat het geenszins in zijn bedoeling had gelegen andere bevolkingsgroepen te grieven, maar wel om het Nederlandsche gezag te verdedigen, omdat de dragers van dit gezag een zwakke en weifelende houding aannamen. De „Kaoem Moeda" begrijpt deze redeneering niet, want wel degelijk kan aangetoond worden, zegt de redactie — dat het „N. v. d. D. v. N.-I." voortdurend lastert en hoont, en niet alleen de Inlanders, maar ook de Chineezen en Arabieren beleedigt. Aangenaam voor de Chineezen, die op de drukkerij werken, om zulks te vernemen. Eigenlijk — zoo gaat zij voort — moest die dronken Wybrands Gouverneur-Generaal worden, zijn broeder Gouverneur van Suriname en de hoofdredacteur samen met Van Geuns Procureur-Generaal. Maar gelukkig voor ons is er nog een Regeering, die dergelijke artikelen niet toelaat en ze doet vervolgen, zij 't ook, dat soms een vrijspraak er op volgt.

„Een Reus des Geestes". Te bejammeren is het, dat de beleedigende artikelen in sommige Hollandsche pers-

organen weer aanleiding hebben gegeven tot schelden in de Inlandsche pers. De heer Mulder heeft n.m. in het „N. v. d. D. v. N.-I." het een en ander geschreven over de oprichting van het nieuwe blad de „Trimoerti", dat de verontwaardiging van Tjipto heeft opgewekt, die daarover in de Goentoer Bergerak onder het opschrift: „Een Reus des Geestes aan het Woord. Boer pas op je kippen!" het volgende schrijft:

„Mijn lezers zullen zich nog wel een zekeren Mulder van de „Preanger Bode" herinneren, die gedurende de Hetze tegen Suryaningrat in de dagen van Juni 1913 dezen noemde een „geestes-paria", zich zelf zeker voor een „reus" houdend. Onder de letter M. braakt hij in het „N. v. d. D. v. N.-I." zijn gal weer uit tegen de ondernemende Indiërs, die het hebben durven bestaan een nieuwe onderneming op touw te zetten, ten einde een halt te kunnen toeroepen aan de heeren Europeesche courantiers, die dag in en dag uit ons ràs — het Indiërs-ras — door het slijk halen.

Keok in de „Kaoem Moeda" heeft reeds de noodige eer bewezen aan des heeren M.'s gezanik: het kan echter geen kwaad, zoo wij de aandacht wijden aan de nachtmerrie van den te-veel-worst-vretenden Blanda, worst, gekocht van ons geld. Ja, 'dat is toch hoogst brutaal van ons, om de „Expres" te willen imiteeren, dat is met andere woorden gezegd, om te trachten der Javanen belangen te willen verdedigen tegen het gif van heeren Europeanen van het slag van Mulder, Wybrands, Van Geuns et tutti quanti.

Door deze heeren is ons toebedeeld de rol van den „geestes-paria", die niets anders heeft te doen dan te prijzen, wat de heeren wijzen. Dat wij bedanken voor die rol, wordt ons zwaar aangerekend, aangerekend als...... een misdaad. — Er is echter een kleine onjuistheid van den „Reus des Geestes", die rectificatie behoeft: Eerstens ben ik, Tjipto Mangoenkoesoemo, geen S.I.er, nimmer geweest. Het waarom kan hier veilig onbesproken worden gelaten. Tweedens is 'mijn vriend Darnakoesoema geen lid van de afdeeling Soerakarta der S. I., al moge hij lid wezen van de afdeeling Semarang dierzelfde vereeniging. Waaruit de heer (!) Mulder heeft gedistilleerd, dat „Trimoerti" een onderneming zal worden van de S. I., is mij daarom een raadsel, een niet te ontsluieren geheim. Misschien, omdat er een paar S. I.-leiders in het comité van oprichting hebben zitting genomen? Eilacie! mogen zij dat niet als privé-personen? Zijn zij als S. I.-ers gehouden mij te boycotten? Het ziet er raar uit in de bovenkamer van zoo'n „Reus des Geestes"!

En kameraad Darnakoesoema èn ik zijn echter wel leden van Insulinde. Dat wij desondanks den invloed dezer vereeniging niet hebben willen misbruiken om aan ons doel te komen, spreekt o.i. boekdeelen. Zij, die ons steun hebben toegezegd, hebben zich dan ook daartoe laten verleiden door den goeden naam, dien wij hebben. Er is volstrekt geen sprake van „knevelarij", zooals de heer(!) Mulder dat heeft willen voorstellen. De behoefte aan een pro-Indisch blad heeft hier moeten spreken.

De heeren ethici hebben het weer moeten ontgelden, schoon zij op den keper beschouwd, precies hetzelfde willen als de heer(!) Mulder. Volgens dezen scribent gaan ze niet hard genoeg van stapel en zijn zij niet cynisch genoeg, ruimen in hun hart te veel plaats in voor de belangen van het Indische volk, hetgeen misdadig schijnt.

Als de heer(!) Mulder het aan het rechte eind heeft, als inderdaad slechts eenige „onbeteekenende" groepjes Europeanen in het zog varen der ethici, dan moet ik het Hollandsche ras...... beklagen, want het einde der Hollandsche overheersching zal dan niet ver meer af zijn, een einde — kan het anders? — dat geweldig zal zijn.

Voor het overige is het kostelijk, den „Reus des Geestes" te hooren bazelen over „knevelarij", hij, een nazaat van de stoere voorvaderen der O.-I. compagnie, die door hun „onkreukbaarheid" het heele handelslichaam hebben doen kelderen, zij, die door hun „opheffrij" het volk, waartoe wij behooren, de edelste levenssappen hebben afgetapt. Als de vos de passie preekt......

Dat de ondernemingen der S. I. de een voor, de ander na, gekelderd zijn, heb ik, buitenstaander, moeten toeschrijven aan ons gebrek aan handelsgeest. Drie honderd lange jaren slavernij, drie eeuwen opleiding bij het handelsvolk van het Westen, bij den Chinees van Europa, hebben ons nog niet bijgebracht den ondernemingsgeest, waar onze voogd zoo prat op gaat. Waar de schuld aan ligt, ben ik niet in staat te zeggen .Er is evenveel kans hierop, dat de leerling niet deugt, als dat de leermeester altijd naar zich toe heeft gerekend. Het „schelden" hebben wij anders vrij spoedig geleerd.

Wij beschouwen Chineezen, Arabieren, ook Hollanders als Indiërs, zoodra zij er wat voor voelen, voor Insulinde te werken. Dat hebben wij van dr. D. D. geleerd, wiens leerstellingen ons juist zijn gebleken. Ofschoon er Chineezen in zitten, kan daarom „Trimoerti" zeer wel nationalistisch wezen. Of is dat te hoog voor uw bevattingsvermogen? Arme „Reus des Geestes"! Plebeische „Millionnair in vernuft!"

Als het mag zou ik namens de S. I. voormannen, wier goede naam door u is aangerand, u willen sommeeren met bewijzen het publiek in te lichten over het gevoerde „wanbeheer." Ik geef u een maand den tijd om uw woorden waar te maken. Blijft u daarin in gebreke, dan zal ik, Tjipto Mangoenkoesoemo, bewerken, dat er een aanklacht tegen u in zee gaat. Wat zal het mij een voldoening zijn, als u veroordeeld wordt wegens laster."

WAT DE CHINEES VERTELT.

Japansche Boycot. De „Tjhoen Tjhioe" publiceert den volledigen tekst van het besluit door de vertegenwoordigers van alle Japanners op Java genomen en aan den Japanschen consul ingediend, waarin lof wordt toegezwaaid aan de Indische regeering en hare ambtenaren voor de door haar genomen maatregelen, maar toch gewezen wordt op het gevaar, dat in de boycot-beweging gelegen is, met bedreiging van moord en brandstichting. De Europeesche ambtenaren, die de Chineesche taal niet verstaan, komen daarvoor terecht bij de Chineesche hoofden, die onware inlichtingen en voorstellingen geven.

In een ander nummer van dit blad wordt beweerd, dat de hierboven gegeven voorstelling van zaken onjuist is. Er worden in het geheel geen plannen gemaakt voor moord of brandstichting. Het zijn slechts praatjes om de menschen en rassen tegen elkaar op te hitsen. Wel is waar zijn gelden ingezameld om het eigen vaderland te helpen, en zijn de Chineezen ieder voor zich niet genegen om Japansche goederen te koopen, ook om de eigen nijverheid te steunen. Andere rassen, Europeanen en Japanners, doen dit ook.

Uit de „Palita" wordt het bericht overgenomen, dat men te Djokdja het huis van den kapitein der Chineezen zwart geteerd heeft, uit wraak, dat hij Japansche thee verkocht had. Gevreesd wordt, dat hij op een goeden dag op straat door den grooten hoop zal worden aangevallen, daar de verontwaardiging algemeen is.

Gelijke Rechten. Naar aanleiding van de laatste persvervolgingen, brengt de „Sinar Sumatra" onder de aandacht van zijne lezers, dat tengevolge van de jongste wijzigingen in het reglement op de Rechterlijke Organisatie ook Europeanen voor den Inlandschen fiscaal van het Landgerecht moeten verschijnen. Wanneer er later ook Inlandsche voorzitters van landraden zullen zijn, zullen zij dan ook voor een Inlandschen residentierechter terecht moeten staan? Het blad geeft der Regeering in overweging om ook Chineezen tot de rechtschool toe te laten. Er zouden dan Raden van Justitie samengesteld kunnen worden, waarin Chineesche meesters in de rechten zitting namen, die met uitsluiting van de landraden, slechts over Chineezen recht zouden spreken.

Een inzender in hetzelfde blad neemt er geen genoegen mee, dat de Regeering bij persdelicten, de strafbepalingen slechts op de Inlandsche bladen toepast, terwijl sommige Europeesche journalisten vrij uit loopen, die door kapitalisten worden betaald om de Inlandsche vereenigingen een hak te zetten. Daardoor wordt haat verwekt tegen de overheerschers. Het is te betreuren, dat er nog velen onder de overheerschers zijn, die den kleinen man niet als vol, niet als mensch beschouwen. 't Is alsof zij vies van hem zijn. De Regeering is blijkbaar ook van dat gevoelen. Aan de Inlandsche vrijwilligerscorpsen toch werden wapens geweigerd.

Teleurstelling. Een nieuwe hoofdredacteur is van de „Sinar Sumatra" opgetreden, zijnde de gewezen hoofdredacteur van de „Warna Warta", de heer J. H. Phoa Jr., die in een eerste artikel de Chineezen en Inlanders van Sumatra uitnoodigt om een request mee te teekenen, dat hij heeft opgemaakt om der Regeering te verzoeken het passenstelsel op het eiland Sumatra af te schaffen, zooals dit reeds op Java plaats vond.

Hij ondervond evenwel groote teleurstelling. Te Padang bijv. waren de menschen te lui om te teekenen; op andere plaatsen was de deelneming bedroevend.

Afgeslagen. De „Perniagan" verhaalt, dat dr. Bervoets aan Tjipto aangeboden heeft, om aan het zendingshospitaal te Tajoe (Djoewana-Semarang) werkzaam te zijn. Hij heeft er voor bedankt, omdat hij meende, dat het dr. Bervoets alleen te doen was, om hem weder de ridderorde te bezorgen, die hij aan het Gouvernement terug gegeven had.

De „Bintang Soerabaja" vindt 't jammer, dat hij dit aanbod heeft afgeslagen. Hij, die steeds heeft afgegeven op het werk der zending, had zich dan kunnen overtuigen of het waar is, dat deze hospitalen dienstbaar gemaakt worden om de Inlanders over te halen tot het Christendom over te gaan.

Inl. Christenen. In de „Perniagan" wordt in een ingezonden artikel gezegd, dat tot voor kort de Inlandsche Christenen in alle kerken werden toegelaten op gelijken voet als de Europeanen, o.a. in de z.g. Haantjeskerk te Batavia. Maar nu mogen na de verbouwing, die deze kerk heeft ondergaan, de Inlandsche Christenen niet meer daarin komen, maar wel in het huis van den zendeling. Is er dan niet één hemel zoowel voor Inlandsche als Europeesche christenen, vraagt de schrijver?

Inënten. Te Medan werden twee baboes op den openbaren weg door de politie aangehouden en gedwongen zich te laten inënten. Een klacht werd deswege bij den Procureur-Generaal ingediend, die evenwel tot geen resultaat heeft geleid, omdat de betrokken controleur die vrouwen heeft wijs gemaakt, dat het de wil was van de Koningin en zij alzoo moesten verklaren, dat zij daarover niet boos waren. Zoo geschiedde 't ook. De redactie van de „Warna Warta", die dit mededeelt, zegt, dat het niet te pas komt den naam van de Koningin er bij te pas te brengen, en vraagt, of Europeesche dames er mee genoegen zouden nemen, indien zij op straat gedwongen werden hare bovenarmen te ontblooten, om onderzocht te worden, of zij al dan niet waren ingeënt.

Van Vreemde Koloniën.

De uitslag der verkiezingen in Z. Afrika.

In het eigen land is het al geenszins gemakkelijk om de partijschakeeringen uit elkander te houden, in een vreemd land raken wij de kluts allicht kwijt. De partijnamen helpen den vreemdeling meestal ook maar weinig op streek, als ze al niet meewerken om de moeilijkheid nog te vergrooten. Zoo zal de beteekenis der opgaven van den uitslag der verkiezingen in Z.-A. ook niet dadelijk duidelijk zijn geweest. De „Z.-Afr. partij",die naam kan elke partij zich wel geven, want in opzet en einddoel wil elke partij het heil van Z.-A. en meent zij dit door haar streven het best gediend. Door die benaming wordt de partij aangeduid, die in een woord het best omschreven is als de regeeringspartij. In de Botha-politiek ligt haar richtsnoer. — De benaming „unionist" zou doen vermoeden, dat de verbroedering en versmelting der partijen beoogd wordt, maar niets is minder juist. De unionist is beslist pro-Brit. In het tegenwoordige stadium der staatkunde kan de Z.-A. partij best samengaan met de unionisten, en dit is bij de verkiezingen dan ook het geval geweest in de districten, waar zij voor een meerderheid van de nationalisten of van de arbeiderspartij konden vreezen. Samen vertegenwoordigen zij de éénstroompolitiek, al wil de Z.-A. partij dit meer door mogelijk geachte verbroedering, en de Union. meer door overheersching van den Br. invloed.

De naam „nationale partij" kan elke Boer eigenlijk weer aan zijn streven geven, maar toch ligt er wat meer aanwijzing in, want deze partij gelooft in en werkt voor het herstel van een eigen Z.-A. natie, van vreemde smetten vrij. Volgens haar kunnen de twee volksaarden als twee stroomingen samen gaan, zonder in elkander op te gaan. Zij had groote verwachtingen van de verkiezingen, die, hoewel niet zonder kleine vergoedingen, haar in 't algemeen een groote teleurstelling hebben gebracht. Hetzelfde geldt, in nog sterker mate voor de „arbeiderspartij", wier naam, evenals elders het valsche heeft van het monopolie van arbeid slechts aan een bepaalde categorie uit de vele arbeiders toe te kennen, maar wier naam juist door vergelijking met elders dan toch door iedereen begrepen wordt.

Naast de beteekenis der vier groepen, dient bij het opnemen van de uitkomst in aanmerking te worden genomen, dat de verkiezingen anders zijn geregeld dan in ons land. De meerderheid beslist dadelijk. Het is niet noodig minstens de helft van de uitgebrachte stemmen op zich vereenigd te hebben om verkozen te zijn. Wie in een district het grootste aantal stemmen heeft gekregen is de gekozene, ongeacht het aantal mededingende candidaten.

De oude Volksraad telde 121 leden, aldus verdeeld: Z.-A. p. 62; unionisten 39; nationalen 12; arb. p. 8.

De uitbreiding van de bevolking heeft er 9 nieuwe districten doen bijkomen, zoodat er nu 130 leden zullen zijn. Hiervan kiest de Kaap er 51, Transvaal 45, de Vrijstaat 17, Natal ook 17.

De uitslag geeft dezen nieuwen stand van zaken aan: Z.-A. p. 54; unionisten 40; nationalen 27; arb. p. 4; onafhankelijken 5.

De 2 eerstgemelde partijen hebben dus een overweldigende meerderheid voor de eenstroompolitiek.

Zijn Botha, Smuts, Th. Smartt, Merriman en van Heerden herkozen, daarentegen zijn drie andere ministers gevallen, de Wet, Theron en Burton.

Leiders van de nationale partij zooals de pro-Boer Engelschman Fremantle, en van de arbeid. p. Creswell en Andrews zijn niet gekozen.

De algemeene indruk wordt door den Timescorrespondent te Kaapstad goed weergegeven in deze woorden: Ofschoon de resultaten onwederlegbaar het bestaan aantoonen van sterke reactionaire stroomingen, vormen zij een grooten triomf voor generaal Botha, generaal Smuts en sir Thomas Swartt, doordien de aanhangers van de „tweestroom-politiek" zijn verslagen en de samenwerking van Z.-A. met het Rijk er door is verzekerd".

De christenen in Palestina.

Engelsche en Fransche bladen hebben wereldkundig gemaakt, dat de kloosters te Jerusalem in kazernes zouden zijn veranderd. Om de teedere snaar gevoelvol te doen klinken, lieten zij recruten oefenen op den Olijfberg en was op den Golgothaberg een schietterrein aangelegd.

De Turksche legatie te Den Haag heeft het noodig geacht hiervan een tegenspraak te geven. Er is niets van aan. Alleen de scholen en de gestichten, bestemd voor de pelgrims, behoorende tot de Fr. en de Eng. congregaties, zijn in bezit genomen, maar geen enkel klooster. Tot geruststelling wordt daarbij gevoegd: de christenen geven zich in de kloosters over aan hun gebeden in geheele vrijheid en volmaakte veiligheid.

Vreemde staatslieden in Nederland.

De Duitsche minister van koloniën, Dr. Solf, heeft de vorige week een bezoek aan Nederland, aan de Residentie, aan den minister van buitenlandsche zaken gebracht. Nieuwsgierig vraagt men: waartoe? waarom? En omdat men niet weet, onderstelt men zelf redenen.

Zou het niet beter zijn geen ruimte te laten voor verdichtselen, in dezen tijd, waarin alle partijen er op uit zijn de neutralen van heulen met haar tegenpartij te verdenken, en te beschuldigen?

Iedereen zal het gewoon en natuurlijk vinden, dat de afgetreden Oostenrijksche gezant, de heer Dumba, tijdens zijn doortrekken van ons land, Den Haag heeft aangedaan en daar een bezoek gebracht heeft aan den minister van buitenlandsche zaken. De geruchtmakende wijze, waarop de gezant Washington verlaten heeft, kon voor hem bezwaarlijk een reden zijn om zijn oud-collega te Washington, thans ten onzent minister van buitenlandsche zaken, niet op te zoeken. Toch heeft het feit, dat de ontmoeting plaats vond op het departement, er een officieel karakter aangegeven, dat nu 't bezoek in een adem vermeld wordt met dat van den D. minister van koloniën aan datzelfde departement, velen aanleiding heeft gegeven, dat samentreffen niet als toevallig te beschouwen.

Onze regeering, die, naast veel lof over haar houding tijdens den oorlog, ook van de oorlogvoerenden blaam ondervonden heeft, en die door haar te groote geheimzinnigheid mede reeds eenige malen onwelwillend commentaar van de oorlogvoerenden moest hooren, voorkome nu dat zich een nieuwe verdenking vast zet, die anders even onuitroeibaar zou blijken, als de beweerde toegelaten schending van onze grenzen in Z.-Limburg, en de bevoorrechting van D. door onze regeering in andere opzichten.

Maritz weer vrij.

Terwijl in Zuid-Afrika den stembusstrijd gestreden werd, waarvan wij in dit blad den uitslag vermelden, kreeg de man, die den stoot heeft gegeven om de rebellie te doen uitbreken, wier nawerking aan den stembusstrijd een zóó scherp karakter heeft gegeven, kreeg majoor Maritz de vrijheid terug. Wij hebben gezien hoe zijn avontuurlijk zwerven hem in Portugeesche gevangenschap bracht. Maar de P. regeering heeft besloten hem als politieke vluchteling te beschouwen, zoodat hij buiten zijn land niet strafschuldig is. Hij was, zooals we weten, in het bezit van een vrij aanzienlijk bedrag in geld; hij kan zich dus den weg tot nieuwe avonturen in 't groot Afrika banen, dat voor hem echter misschien nog te klein, te benauwd is geworden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een monument voor wijlen overste Scheepens.

De nagedachtenis van den dapperen overste Scheepens, den officier die het vorige jaar als slachtoffer van een lagen sluipmoord in Atjeh is gevallen, zal door een monument worden vereeuwigd.

Een van brons vervaardigde buste, ontworpen door den beeldhouwer Toon Dupuis, op een uit graniet gehouwen voetstuk, zal binnenkort de droeve verzameling monumenten op den doodenakker te Petjoet vermeerderen.

De heer W. J. Giel heeft in No. 22 van het Weekblad voor Indië een afbeelding er van doen opnemen, en deze voorzien van een waardeerend bijschrift, waarvan het slot luidt: „Wij leven in een tijd van ontzettende gebeurtenissen, die elkaar met verbijsterende snelheid opvolgen; in een tijd, waarin een menschenleven zóó weinig schijnt te tellen, dat het haast vreemd mag lijken om nog zoo lang bij één enkele doode te verwijlen, ook al vervulde deze zijn plicht tot den laatsten ademtocht; maar toch zullen de herinneringen aan den ontslapene nog weder geheel en al levendig worden, als de breede hekken van den doodenhof krassend opengaan, om onder treurmuziek de in graniet en brons gedreven laatste hulde van het Indische leger aan Scheepens in ontvangst te nemen, en vele oud-kameraden zich daar omheen zullen hebben geschaard, eerbiedig luisterend naar de woorden, welke dan opnieuw de verdiensten van den gevallene voor den geest zullen roepen."

O. M. de Munnick. †

Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 74 jaar overleden de heer O. M. de Munnick, oud-gouverneur van Sumatra's Westkust.

De heer De Munnick was geboren te Batavia, in 1841. Na op verzoek eervol te zijn ontslagen als luitenant ter zee 2e kl., werd hij in 1863 ter beschikking gesteld van den resident der Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo. In het volgende jaar volgde zijne benoeming tot controleur bij het binnenlandsch bestuur en, na in 1871 te zijn benoemd tot asistent-resident, werd hij in 1879 resident, aanvankelijk van Ternate en daarna achtereenvolgens in 1883, 1884 en 1886 resp. van Menado, Madoera en Batavia. Van 1889 tot 1894 bekleedde hij het ambt van gouverneur van Sumatra's Westkust.

De overledene was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

In 1912 schreef de heer de Munnick eene uitvoerige autobiografie uit, getiteld „Mijn ambtelijk verleden 1854—1894", waarin zich zijn veelbewogen loopbaan afspiegelt.

Verslag van de gemeente Semarang over 1914.

Door den Voorzitter van den gemeenteraad van Semarang is bij dat college ingediend het Verslag van den toestand der gemeente Semarang over het jaar 1914.

Dit jaarverslag is het eerste van dien aard, om welke reden de steller zich niet bepaald heeft tot hetgeen te vermelden is over het verslagjaar, maar daarin bij de behandeling van sommige onderwerpen teruggegaan is tot de eerste dagen van het gemeentelijk bestaan.

Hij twijfelt er niet aan, of de volgende jaarverslagen zullen in volledigheid en in belangrijkheid steeds toenemen.

Het verslag vormt een zeer lijvig boekdeel, waarin achtereenvolgens eene uitvoerige behandeling gevonden hebben de inrichting van het bestuur der gemeente en van hare ambtenaren, de geldelijke toestand der gemeente, de getroffen verkeersregelingen, hetgeen verricht is aan wegen, pleinen, plantsoenen, bruggen en duikers, en in het belang van de openbare gezondheid, de volkshuisvesting, de ontwikkeling van het grondbedrijf, brandweer, pasarwezen en begraafplaatsen.

Aan het verslag zijn een 6-tal bijlagen toegevoegd, behelzende eene opgaaf van de door den gemeenteraad vastgestelde verordeningen (een 31-tal) en van de binnen zijn ressort van kracht zijnde reglementen en keuren van politie een 23-tal), voor de instelling der gemeente door het hoofd van gewestelijk bestuur, vastgesteld; verder verslagen betreffende het bedrijf der gemeentelijke waterleiding en het grondbedrijf, het verslag van den veterinairen dienst over 1914 en graphische vorstellingen van de toeneming der werkzaamheden van de gemeente tijdens haar bestaan.

Het valt bij kennisneming van dit belangwekkend verslag niet te ontkennen, dat in de gemeente Semarang reeds veel en degelijk werk is verricht.

De „Java-Bode", aan welk blad het bovenstaande is ontleend, merkt hierbij op, dat in de eerste helft van 1913 verscheen het verslag van den toestand der gemeente Batavia over 1912. Het blad zegt verder:

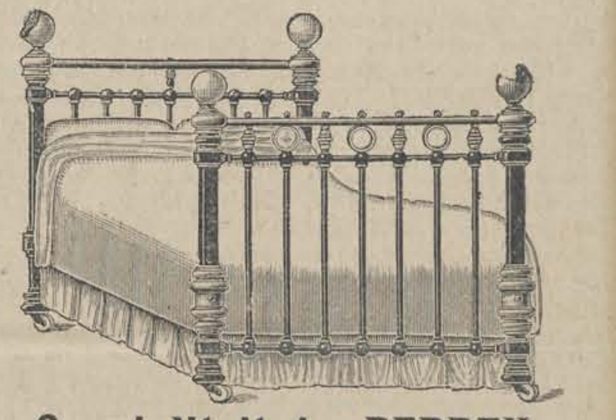
Afgaande op het voorwoord lag het in de bedoeling, dit verslag voortaan jaarlijks te doen verschijnen, hetgeen echter tot dusver niet geschied is, daar verslagen over 1913 en 1914 ontbreken, terwijl ons ook niets bekend is van plannen om die verslagen, of alhans dat over 1914 in dit jaar te doen verschijnen.

Wij vinden dit feit te betreuren, daar niets ons meer toeschijnt om de belangstelling in de werkzaamheid der locale raden op te wekken, dan het periodiek doen verschijnen van een zakelijk verslag omtrent die werkzaamheid, hetgeen uit den aard der zaak in het bijzonder geldt voor de groote gemeenten.

Wij meenen ons te herinneren, dat indertijd ook in de Staten-Generaal met waardeering melding is gemaakt van het eerste jaarverslag van de gemeente Batavia, zoodat ook daarin eene aansporing had moeten zijn gelegen het verslag over volgende jaren niet achterwege te laten.

Verslag der Staatsspoorwegen over 1914.

Verschenen is het eerste gedeelte van het verslag der S. S. over 1914.

Met de van 1910 af gevolgde gewoonte om jaarlijks vóór het z.g.n. groote verslag der S. S. een verkort verslag uit te geven, is thans gebroken. Te beginnen met het jaar 1914 zullen jaarlijks slechts de groote verslagen, eenigszins gewijzigd, het licht zien. Deel I wordt gevormd door den tekst, de financieele gegevens en enkele overzichten, die een algemeen overzicht geven van de ontwikkeling in den toestand van het bedrijf, terwijl deel II de verdere statistische gegevens zal bevatten.

Verschillende redenen hebben tot deze afwijking aanleiding gegeven. Een der belangrijkste is, dat het met de uitgave van het verkort verslag beoogd doel, in het verslag van 1910 aangeduid als ,,tegemoet te komen aan een van vele zijden uitgesproken wensch om op een vroegeren datum dan gebruikelijk, de beschikking te hebben over de noodige gegevens nopens den dienst dér S.S. in het afgeloopen jaar" evenzeer op de thans voorgenomen wijze kan worden bereikt, terwijl daarbij wordt vermeden het nadeel der veelsoortigheid van uitgaven met als uitvloeisel òf menigvuldige herhalingen òf zoodanige beknoptheid, dat de waarde der publicatie gering wordt.

De uitgaven in 2 deelen heeft voorts ten doel om het steeds ondanks de pogingen tot beperking in omvang toenemend verslag handiger in het gebruik te maken. Te verwachten is dat deel I, waarin de meest te raadplegen stof is ondergebracht, in tamelijk beknopten vorm kan worden gehouden. De jaarlijksche toeneming zal in hoofdzaak te wijten zijn aan de gegevens, die deel II zullen vormen en die in hoofdzaak slechts voor vakmenschen van belang zijn.

Het verslag is verlucht met verschillende foto's van bruggen en dienstwoningen, terwijl daarbij afzonderlijk gevoegd zijn verschillende kaarten, o.a. een tot 1 Juli 1915 bijgewerkte spoor- en tramkaart van Java en een tot 1 Juni 1915 bijgewerkte kaart van de Zuid-Sumatraspoor.

Tijdschrift van het Binnenlandsch Bestuur.

De Augustus-afl. opent met het eerste gedeelte van een studie over Volksverplaatsing op Java; schrijver is de controleur J. W. Neyer Ranneft.

Jhr. C. de Savornin Lohman schrijft over het beloop der rijstprijzen op Java en Madoera gedurende de jaren 1912—1914; eenige graphische voorstellingen verduidelijken de bedoelingen van den schrijver.

Onder het opschrift ,,Een overwinning voor de adatrechtspraak", juicht de heer C. Lulofs den maatregel van de Regeering toe om van algeheele invoering van gouvernementsrechtspraak in de gewesten Benkoelen, Djambi, Palembang en Tapanoeli voorshands af te zien, terwijl tevens een beslissing is genomen omtrent de wijze waarop de adatrechtspraak nader wettelijk zal worden geregeld. Schrijver hoopt dat nu verder zal worden gegaan, n.l. tot de verlossing van de bevolking der Lampongsche districten, Sumatra's Westkust, het rechtstreeks bestuurd gebied in Celebes etc. van de rechtsreglementen Der Kinderen en herstel van de adatrechtspraak, teneinde die volkeren te geven het zoo door hen begeerde snel en rechtsbewustzijn bevredigend recht, een rechtspraak, waarbij, wegens eenvoud van procedure, bovendien weinig of geen plaats is voor ,,procureurs bamboe" en hunne schadelijke practijken.

De heer W. Lubberink vervolgt zijne beschouwing over de politiek van Japan in Korea.

Van de volgende opstellen, die deze afl. vullen, zij nog genoemd: Een terechtwijzing, door H. J. Köhler (handelt over toestanden in de Bataklanden). — Het verkrijgen van begin-kapitaal voor pasarinrichting. — Deliana, door R. — Javanenkolonies, door R. — Meisjesscholen op Atjeh, door C. L. — De bestrijding van de rijstboorders op Java. — Rijstcultuur in Indramajoe. — De kruidnagel-cultuur van Zanzibar. — ,,Silky Oak" ,Grevillea robusta). — Autodienst Fort de Kock—Sibolga, door C. L.

De rubriek Boekbeoordeeling bevat voorts eene critische bespreking van J. J. B. Ostmeier's ,,Punten en problemen. Een en ander over het Javaansche volk". Het geschrift is uitgegeven bij H. A. Benjamins te Semarang, welke firma blijkbaar, evenmin als de meeste harer Indische collega's, moeite doet om hare uitgaven ook in Holland verkrijgbaar te stellen.

De Tropische Natuur.

De September-afl. bevat o.m.: Vliegende draakjes, door S. L. — Afwijkingen in den bloei bij Papaja, door W. G. Boorsma. — Strandbewoners, door E. Jacobson. — Kattesnoer = Koemis koetjing, door H. Schroo Jr. — Korte zwerftochtherinneringen, door P. te Wechel. — Een en ander over de verspreiding van vruchten en zaden, door v. W. — Over de ontkieming van de zaken van enkele Javaansche Loranthaceae, door Dr. W. Docters van Leeuwen en Mevr. Docters van Leeuwen—Reynvaan. — Wenken voor insektenverzamelaars (vervolg), door E. Jacobson. — (De meeste dezer bijdragen zijn geïllustreerd).

Indisch Tijdschrift voor het Recht.

Onder het opschrift ,,Artikel 92 B. W." heeft de heer M. L. M. van der Linden in deel 103 (blz. 491) van het Ind. Tijdschr. voor het Recht eene kwestie van erfpacht opgeworpen en behandeld op eene wijze die thans, dl. 105 (blz. 115) van genoemd tijdschr., Mr. H. G. Duyfjes tot nadere bespreking en tegenspraak uitlokt.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 42: Het gebruik van den prikkers bij Hevea, door Dr. H. H. Zeylstra Fzn. — Onze koloniale landbouw, door P. Hondius Jzn. — De beteekenis van ons boschbezit in onze Oost-Indische koloniën. Voordracht van den heer A. te Wechel bij de opening zijner lessen als docent aan de Rijks Hoogere Landbouwschool te Wageningen. — The banana, its cultivation, distribution and commercial uses, by W. Fawcett, besproken door J. J. Paerels. — Overeenkomst met de Billiton-Maatschappij, betreffende eene wijziging harer concessie tot het winnen van tin op Billiton. — De overzeesche handel en den oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen.

De wetenschappelijke expeditie naar Centraal-Borneo.

De wetenschappelijke expeditie naar Boneo onder leiding van professor Gunbulz, heeft ten doel het onderzoeken van het brongebied van de Barito. Waar de Barito, Kapoeas, Kahajan en Mahakam precies ontspringen, is nog niet uitgemaakt zoover heeft de topografische dienst het nog niet gebracht. Het geldt hier dus een gelijksoortig onderzoek evenals dat in de vorige eeuw in Afrika o.a. door Burton, Speke en Stanley. (Zie uitvoeriger in Ind. Merc., No. 42, blz. 870).

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van ,,Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Herinnering aan de VERGADERING van het Hoofdbestuur op *Zaterdag 30 October 1915* om 2 uur n.m., Laan van Meerdervoort 187, 's-Gravenhage.

Voor de Agenda zie vorig nummer.

Van de Afdeeling Amsterdam:

Aan de leden van de afdeeling wordt medegedeeld, dat in de bestuursvergadering van 13 October j.l., in plaats van wijlen den heer H. W. Praasterink, tot penningmeester is gekozen de heer C. den Hamer, Singel 356, die deze benoeming heeft aangenomen.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
C. H. L. BAELDE.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Ervaren arts bij den dienst der pestbestrijding (tijdelijk).

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

(Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden).

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Scheepsbouwkundig ingenieur.

Ingenieur voor de gouvernementsgebouwen (Bouwkundig ingenieur).

Civiel-ingenieur, Tijdelijk ingenieur voor de bevloeiing van gronden op de Buitenbezittingen (civiel-ingenieur), Opzichter, Tijdelijk bouwkundig opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Ingenieur, Tijdelijk geoloog, Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener 3de klasse bij den dienst der Ombilinmijnen.

Civiel-ingenieur, Ingenieur-deskundige op het gebied van groote ijzerconstructies, Adspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der Iste en IVde afdeeling, Opzichter, Werktuigkundig teekenaar bij den dienst der Staatsspoorwegen.

Adspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Commies bij den post-, telegraaf- en telephoondienst.

Onderwijzer, Onderwijzeres der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevloeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Derde stuurman, Leerling-machinist bij de Gouvernementsmarine.

Onderofficier-administrateur 2de klasse bij de gewapende politie.

Europeesche detachements-commandant 2e klasse bij de gewapende politie.

Baas-zadelmaker bij het gevangeniswezen.
Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.
Machinesteller, Scheepsmaker, Smid, Schilder, Ketelmaker, Modelmaker bij het Marine-etablissement te Soerabaja.
Lithograaf bij de Topographische Inrichting van den topographischen dienst.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de afdeeling „Personeel" van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van October 1915 No. 231).

Van de Vereeniging „Max Havelaarfonds":

Verslag van de werkzaamheden over het Vereenigingsjaar 1914.

Gedurende het vereenigingsjaar 1914 werd het werk voortgezet overeenkomstig de in vorige jaarverslagen ontwikkelde beginselen.

Van de vier personen, die bij den aanvang van 1914 studievoorschotten ontvingen, vertrokken er in den loop van dat jaar twee naar Indië; een hunner heeft, na geheel volbrachte studiën, daar een goede landsbetrekking gevonden en zal, overeenkomstig een met hem getroffen regeling, over eenigen tijd met de terugbetaling van door hem genoten voorschotten beginnen; de tweede moest, na andermaal tevergeefs getracht te hebben het door hem gewenschte diploma te verkrijgen, naar zijn geboorteland terugkeeren. Ook deze zal, naar wij vertrouwen, zijn belofte tot terugbetaling van ontvangen voorschotten, indien mogelijk, nakomen. Ofschoon hij zijn doel niet geheel bereikte, heeft hij toch hier te lande veel nuttige kennis opgedaan en zich steeds behoorlijk gedragen, zoodat hij stellig beter dan te voren toegerust, in Indië zal zijn teruggekeerd.

Van de twee overigen heeft één zijn studiën hier te lande geheel voltooid; in afwachting van benoeming tot een landsbetrekking in Indië, waarop gegrond vooruitzicht bestaat, is hij thans practisch werkzaam; de andere zet zijn studiën voort en hoopt dit jaar het door hem gewenschte diploma te verwerven.

Verder werd in het verslagjaar een studievoorschot verleend aan een persoon, die in het begin van 1914 in Nederland kwam om zijn in Indië reeds volbrachte studiën hier te lande voort te zetten, met het doel om in Nederland een diploma van hoogere waarde dan het Indische te verkrijgen.

Van de twee personen, die in het vorige verslagjaar werden genoemd, als naar Indië te zijn teruggekeerd, heeft één steeds trouw zijn belofte tot terugbetaling nagekomen; de andere bepaalde zich tot het doen van slechts één aflossing, doch bleef overigens in gebreke aan zijn verplichting te voldoen. Te zijnen aanzien zullen nadere maatregelen moeten worden genomen.

Alles te zamen genomen, meent het bestuur met tevredenheid op het verslagjaar te mogen terugzien, daar het aan ernst en ijver, ook bij hem, die voornamelijk door onvoldoende voorbereiding niet slaagde, niet ontbrak.

Onze overtuiging, dat het gewenscht is om vóór het vertrek van jongelieden uit Indië naar Nederland, zooveel mogelijk na te gaan of zij voor verdere studiën in Nederland geschikt zijn, is door de opgedane ervaring niet weinig versterkt.

De bedoeling van het bestuur is dan ook te trachten in Indië een of meer personen te vinden, bereid om Indiërs, die zich voor hun studiën naar Nederland willen begeven, van goeden raad te dienen, zoowel wat de studie betreft, als omtrent de kosten van studie en verblijf hier te lande. Langs den aangegeven weg zou waarschijnlijk veel teleurstelling kunnen worden voorkomen.

De persoonlijke aanraking met onze pupillen — meest door tusschenkomst van den penningmeester — was steeds van aangenamen aard; ook buiten de eigenlijke studiebelangen om, kon dikwijls goede raad worden gegeven, daar wederzijds vertrouwen en sympathie aanwezig waren.

Onze overtuiging, dat de vereeniging goed en vruchtbaar werk leveren kan, vooral indien de pupillen reeds van uit Indië met onze vereeniging in aanraking worden gebracht, waardoor zij bij aankomst hier te lande aanstonds hulp en voorlichting kunnen vinden, is door de ondervinding, in 1914 opgedaan, wederom versterkt.

Het bestuur acht het dan ook van overwegend belang, dat de vereeniging in staat blijve haar werk op den aangegeven grondslag voort te zetten en uit te breiden. Dit zal echter alleen mogelijk zijn, indien onze geldmiddelen krachtige versterking krijgen, daar in de aanvangsperiode, waarin de vereeniging nog altijd verkeert, de uitgaven uit den aard der zaak vele zijn. Later, wanneer een betrekkelijk groot aantal oude pupillen geregeld aflossing betalen, zal het gemakkelijker zijn een evenwichtstoestand met betrekkelijk geringe middelen te verkrijgen; zoover is de vereeniging thans echter nog niet. Uit het hieronder volgend overzicht onzer geldmiddelen blijkt toch, dat wij op 31 December 1914 aan studievoorschotten een bedrag van *f* 9332.94 hadden verstrekt, terwijl ons kapitaal slechts *f* 4704.24 bedroeg. Weliswaar zijn deze studievoorschotten ook ten deele betaald uit contributies, gekweekte rente en uit subsidiën ten laste der Indische begrooting, maar versterking onzer geldmiddelen door contributies blijft toch dringend noodzakelijk, om eventueel aan nieuw-inkomende verzoeken om steun, desgewenscht gevolg te kunnen geven.

Het aantal contribueerende leden is door afschrijving en bedanken verminderd met 14 en door toetreding vermeerderd met 2, zoodat het thans bestaat uit 64 leden met een gezamenlijk bedrag aan jaarlijksche bijdragen van *f* 304.—.

Wij vertrouwen, dat de kennisneming van dit verslag duidelijk zal maken, dat onze vereeniging nuttig en vruchtbaar werk verricht en dat het van groot belang is den voortgang van dat werk te verzekeren.

Wij doen dan ook een beroep op de ons trouw gebleven leden, niet enkel om, zoo mogelijk, het bedrag hunner bijdrage te verhoogen, maar vooral ook om ons streven in wijderen kring bekend te maken en daardoor het aantal contribuanten te doen toenemen.

Evenals het vorige jaar, maken wij ook thans met erkentelijkheid melding van de medewerking, die wij bij het vervullen van onze taak, zoo van verschillende hoogleeraren en onderwijzers als van de Studiecommissie der Vereeniging „Oost en West" mochten ondervinden.

Voor den toestand onzer geldmiddelen op het einde van het verslagjaar wordt, voor zooveel noodig, verwezen naar de hierbij in afschrift overgelegde jaarverantwoording en balans.

Het Bestuur der Vereeniging
„Max Havelaarfonds":
HENDRIK MULLER, Voorzitter.
C. TH. VAN DEVENTER, Secretaris.

Den Haag, Mei 1915.

Rekening en Verantwoording 1914.

Debet.

Onkosten (porti, zegels, enz.)	*f*	50.61½
Afschrijving contributies	,,	226.50
Reserve, overboeking saldo	,,	1148.38½
	f	1425.50

Credit.

Interest	*f*	31.96
Jaarlijksche bijdragen en subsidie	,,	1382.—
Giften, schenkingen en legaten	,,	11.54
	f	1425.50

Balans per 31 December 1914.

Debet.

Kas	*f*	3.74½
Kassier	,,	165.32
Contributie-quitanties 1914	,,	357.—
Studie-voorschotten	,,	9332.94
	f	9859.00½

Credit.

Kapitaal	*f*	5704.24
Reserve	,,	3044.76½
Crediteuren	,,	1110.—
	f	9859.00½

's-Gravenhage 1 Februari 1915.

De Penningmeester
w. g. J. H. DIJKMAN.

Gezien en goedgekeurd, 's-Gravenhage
Mei 1915.

Namens het Bestuur der Ver. „Max Havelaar Fonds"
w. g. HENDRIK MULLER, Voorzitter.
w. g. C. TH. VAN DEVENTER, Secretaris.

Gezien en goedgekeurd, 's-Gravenhage, Mei 1915.
De Financieele Commissie der Ver.
„Max Havelaar Fonds"
w. g. C. R. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.
w. g. H. LOUDON.
w. g. P. J. VAN HOUTEN.

Buitengewone Algemeene Vergadering van leden der Vereeniging „Max Havelaarfonds", op Woensdag 13 October 1915, ten huize van den Voorzitter Dr. Hendrik Muller te 's-Gravenhage.

Hedenmiddag ten 4 uur was een buitengewone algemeene vergadering van leden belegd, daar de vorige algemeene jaarvergadering op 28 September j.l. ten teeken van rouw wegens het overlijden van den secretaris en medeoprichter Mr. C. Th. van Deventer, na een gevoelvolle rede van den voorzitter was opgeheven en verdaagd.

Uit de in deze vergadering goedgekeurde en gearresteerde notulen der gewone jaarvergadering blijkt, dat de toen door den voorzitter uitgesproken rede in briefvorm als rouwbeklag aan mevrouw de wed. Mr. C. Th. van Deventer—Maas, door alle ter vergadering aanwezigen geteekend, is toegezonden, alsmede, dat de voorzitter de vereeniging bij de begrafenis heeft vertegenwoordigd.

Het jaarverslag en de rekening en verantwoording over 1914 waren ter vorige vergadering goedgekeurd en vastgesteld.

Uit het jaarverslag blijkt, dat de vereeniging met tevredenheid op het afgeloopen jaar kan terugzien, waar zij het genoegen had van de vier jongelui, waarmede zij het jaar begon, er twee de gewenschte diploma's te zien verwerven.

In het jaar 1914 werd nog een Indiër voor steun in aanmerking gebracht, zoodat op het einde van het jaar nog drie jongelui ondersteuning genoten.

Sedert de oprichting in 1910 werden in totaal acht Indiërs ondersteund, waarvan tot nu toe vier de gewenschte diploma's behaalden, twee het zich gestelde doel niet mochten bereiken en thans nog twee hunne studies vervolgen.

Uit de rekening en verantwoording met balans blijkt, dat in totaal aan studievoorschotten werd verstrekt *f* 10067.94, waarop in totaal tot het einde van dit vereenigingsjaar *f* 435.— werd terugbetaald.

Het aantal contribueerende leden bedraagt thans 64 met een gezamenlijk bedrag aan jaarlijksche bijdragen van *f* 304.—, zoodat dringend noodig is, dat een beroep gedaan wordt op de trouw gebleven leden, niet alleen om zoo mogelijk hunne bijdrage te verhoogen, maar vooral ook om het streven onzer vereeniging in ruimer kring bekend te maken en daardoor het aantal der contribuanten te doen toenemen.

In de bestuursvacature, ontstaan door het overlijden van den secretaris Mr. C. Th. van Deventer, werd met algemeene stemmen gekozen mevrouw de wed. Mr. C. Th. van Deventer—Maas, in het vertrouwen dat zij, die in elk opzicht zoo met wijlen haar echtgenoot samenwerkte tot heil en steun van Insulinde, in onze vereeniging hare gewaardeerde medewerking tot het verwezenlijken van de plannen van den medeoprichter van het Max Havelaarfonds zal willen verleenen.

Het aan de beurt van aftreden zijnde bestuurslid, de heer W. Havers, werd met algemeene stemmen herkozen; zoo ook de leden der Financieele Commissie, de heeren C. R. Bakhuizen van den Brink, P. J. van Houten en Jhr. H. Loudon.

Tot plaatsvervangend lid in de Financieele Commissie in de vacature, ontstaan door het bedanken als zoodanig van den heer Liefrinck, werd gekozen de heer G. F. de Bruyn Kops.

Ter vergadering waren aanwezig: van het bestuur de heeren Dr. Hendrik Muller, voorzitter, C. J. Hasselman, L. Kreischer, W. Havers en J. H. Dijkman, penningmeester wd. secretaris; van de leden de heeren Mr. J. H. Abendanon, C. R. Bakhuizen van den Brink, Dr. De Mooy, de Vereeniging Oost en West, vertegenwoordigd door den heer Grooss, en de Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur, vertegenwoordigd door den heer G. F. de Bruyn Kops.

Vereeniging OOST en WEST.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.
Teeken- en Schilderlessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Lessen in moderne talen.	Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Lessen aan spraakgebrekkigen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Handwerklessen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Paedagogische adviezen	Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeystr. 100,	's-Gravenhage,	Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92.	„	Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Adriaanstraat 47bis,	Utrecht,	Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

⁂ Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:
De Kolonie Suriname, door Reman Irüs;

II. **De Kolonie Curaçao,** door M. Victor Zwijsen, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.